

Constantin Eretescu

**Turnul de veghe
Jurnal de exil**

IV

2011-2018

**EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2019**

în locuri din corp care nu știam că pot să doară, dureri care trec repede, se mută, dar nu mă uită. E timpul să cedez locul celor mai tineri. Privind retrospectiv, ar trebui să spun că am făcut mai mult decât am crezut că voi face. Și, neîndoielnic, mai puțin decât mi-am dorit. Și acum, la încheierea drumului, pot să spun că nu-mi pot reproșa păcate grele. N-am fost un sfânt, dar nu am cooperat vreodată cu atotputernica Securitate în anii comunismului din România, n-am trădat, n-am turnat pe cineva, nu am furat, nu am ucis, nu am violat, nu am lovit. Asta nu mă transformă în sfânt. Mi se cuvine și mie un sejur în cazanul cu smoală.

16 decembrie

Aseară, Donizetti, „Elixirul dragostei”, un fel de parodie după *Tristan și Isolda*. Lucrare compusă în șase săptămâni și jucată intens, prin 1840 și, în fapt, până astăzi. Ceea ce am văzut noi a fost o punere în scenă la Metropolitan din 2006. O operă frumoasă, pe vechea temă a dragostei, iubirii. Mai este actuală, definitivă în relația dintre oameni?

30 decembrie

Pot să spun că jurnalul pe care l-am ținut m-a ajutat să trăiesc, să privesc mai atent lumea din jur, să-mi țin spinarea dreaptă. În curând voi pleca de aici. Cu multe proiecte neîncheiate, amânate la nesfârșit. Dar, ce să spun, visele sunt întotdeauna mai frumoase decât lumea reală. Mă vor urma alții mai buni, mai îndrăzneți. Atât am putut face.

Cuprins

2011.....	5
2012.....	123
2013.....	193
2014.....	221
2015.....	265
2016.....	291
2017.....	331
2018.....	361

Coperta de Silvia Colfescu
Redactor: Ciprian Măceșaru
Tehnoredactor: Dan Amza

Copyright © Constantin Eretescu, 2019

ISBN general 978-973-645-566-7
ISBN volum IV 978-973-645-962-7

2011

1 ianuarie

„Noi aici ne vom lupta cu cuvântul în exil cât vom putea” –
Nicolae Bălcescu, în timpul cât s-a aflat în afara țării.

Polarizarea avuției în America atinge cote pe care nu le mai întâlnești decât în state oligarhice, Rusia postcomunistă fiind unul dintre ele. Actualmente, în Statele Unite 0,1% din populația țării – 300.000 de oameni – are un venit anual de 7 milioane de dolari. Venitul total al acestui segment al populației este de 20 de trilioane de dolari anual. Adică, din fiecare 8 dolari pe care-i produce țara, unul intră în buzunarul celor trei sute de mii.

Acum douăzeci de ani, atunci când predam, situația era diferită și ea producea destule încruntări printre tineri: 1% din populație deținea aproximativ 20% din avuția națională. Acum, 0,1% deține 12,5%. Nici cei 0,9% n-au stat cu mâinile în sân.

Primesc mesajul că volumul *Cu ochii în zare* se află la paginat. O veste bună în prima zi a anului. Merită s-o pun în fruntea tuturor celor care vor mai veni.

Lungă conversație telefonică cu cel care semnează Dr. Nicholas Dima, Nicu, mai pe scurt. Știam că i-a apărut recent o carte cu un titlu restrictiv, pe care nu am comandat-o. Așa aflu că lucrarea a fost editată în doar 200 de exemplare, și

asta aici, în America, urmând ca altele să fie scoase pe măsură ce apar cumpărători. O formulă aplicată acum și în România. Îmi spune că mai păstrează caiete în care își nota dorințele și visele încă dinainte de emigrare, dar că-i lipsește motivația de a scrie. Îl îndemn s-o facă. Îl asigur că memorialistica este încă o formă literară care atrage cititori. Și tot de la el aflu că Fundația Iuliu Maniu, una din cele mai solide organizații românești, și-a încetat activitatea „din lipsă de fonduri, dar și după ce Justin Liuba, șeful ei, a căzut în timp ce dădea raportul la ultima întâlnire, asta acum doi ani. Că în America n-au mai rămas în funcțiune decât două organizații politice, una din ele fiind Pro-Basarabia, pe care o conduce el cu Țepordei; nu mi-a spus care e cea de a doua. Și că vrea să înființeze un fel de organizație-umbrelă, Forumul Exilului Românesc. După modelul lui Issărescu. I-am urat succes.

Iar seara, concertul de Anul Nou de la Viena. Fastuos, demodat, reîncarnarea unei atmosfere din alte timpuri. Cred, ferm, că trebuie depășit acest plonjon într-o istorie care a murit de moarte bună.

2 ianuarie

Din ziarul local, „The Providence Sunday Journal”, de astăzi (în traducere): România a modificat Codul Muncii și a recunoscut vrăjitoria (*witchcraft*) ca profesiune distinctă. Schimbarea este parte a efortului pe care îl face guvernul pentru a stopa evaziunea fiscală, o practică larg răspândită.

Împreună cu urările de Anul Nou, Călin Mihăilescu îi propune Sandei un colocviu Matei Călinescu pe care să-l organizeze el la Toronto. Moartea lui M.C., întâmplată în iunie 2009, a trecut neobservată în România. Abia dacă a apărut un articol într-un cotidian din București. Asta a fost tot. Și e nedrept, fiindcă a fost un scriitor complet: prozator, poet, critic literar. Asta n-ar trebui să se uite.

Tot ieri m-am angajat să lucrez la nr. dublu 11-12 al revistei „Origini”, dedicat lui Gabriel Stănescu. Vom fi în treaba asta toți: Ștefan Stoescu, Horia I. Groza și eu.

3 ianuarie

ieșim la plimbare. Afară e frig și suflă un vânt polar, care-ți taie respirația, așa că scurtăm drumul. La întoarcere văd o mașină care oprește chiar înaintea noastră, la colțul străzii. Sunt sigur că am mai văzut-o trecând de două ori pe lângă noi cât ne-am plimbat. La volan o femeie. Deduc că e o polițistă. I-o arăt Sandei cu degetul, fac o mică demonstrație de protest, după care intrăm în magazinul rusesc. Cinci minute mai târziu, când ieșim, mașina nu mai e acolo. Cât suntem în prăvălie, intră un bărbat să cumpere un ziar. Cere „Komsomolska”. Rusoaica zice că nu are. Omul cumpără altceva și pleacă. O întreb dacă e adevărat că există un ziar cu asemenea titlu. Femeia dă din cap că da și râde. S-o fi schimbat regimul în Rusia, dar nu și la rușii din America.

Imagini de apocalips din Arkansas astăzi. 5.000 de păsări, mai ales mierle, cad din zbor, moarte, pe o porțiune de o milă. Un om apare la televizor ca să spună că în fața casei lui a găsit 14 păsări moarte. Autopsia nu arată nimic deosebit. Nu e vorba despre o boală ori ceva. Prima ipoteză, că le-a lovit fulgerul. Dar ce fel de fulger poate să acopere asemenea distanță?

Într-o altă zonă a statului, 100.000 de pești mor tot așa, instantaneu, și se întorc cu burta în sus într-un râu. Firește, niciunul din comentatori nu spune că ar fi un experiment militar reușit, o modalitate de a ucide în masă, instantaneu, un număr uriaș de ființe vii, mai întâi pești și mierle, apoi oameni. Toți preferă să se scarpine în cap și să spună că a fost un miracol. Da. Un Dumnezeu în uniformă care dă o dată din mână și pierе viața de pe fața pământului. Imaginează-ți numai tehnica asta aplicată într-o confruntare militară. Trupele inamice moarte în tranșee, înainte să apuce să tragă un singur glonț. Urmare a unui singur

gest magic al acestui Dumnezeu straniu. Dar poți proceda la fel cu un oraș întreg sau o țară, fără să fie nevoie de război. Îi omori pe toți, care pe unde sunt, îi culegi, îi arzi, le folosești apoi locuințele, hainele, mâncarea din frigider. Iată, am fost cu toții martorii unei invenții revoluționare, de care se va mai auzi.

Dar să mă întorc la mierle. Sunt sigur că știrea va muri în fașă. Nimeni nu va mai vorbi de ea. Se va da cândva o explicație banală și gata. Militarii vor fi intrat deja în acțiune să închidă gura presei.

Primesc în dar o copie a cheii biroului de la Versailles a lui Ludovic al XV-lea. La biroul acela și la cheia lui s-a lucrat vreme de zece ani, între 1759 și 1769. E ceva, nu? Obiectul, o împletitură grea și complicată, era făcut din bronz, aur și argint. Cândva, după ce s-au consumat patimile revoluției, cheia s-a reîntors în palatul regal, împreună cu biroul ei. Te poți întreba azi ce secrete ascundea regele acolo și unde ținea cheia, fiindcă îmi vine greu să cred că o purta în buzunar. Posesor al ei, am și eu acces la tainele lui?

6 ianuarie

Internetul este invadat de mesaje religioase. Nu trece o zi fără să primesc o rugăciune, un set de imagini sau povești cu miracole și icoane făcătoare de minuni. Însoțite invariabil de porunca de a le difuza mai departe. În felul acesta vei avea parte și tu de rugăciunea altora, de iertarea Domnului. Presupun că la originea acestor mesaje se află niște capi ai bisericii, o campanie de prozelitism dirijată de sus, abuzivă, în care au căzut și cad zilnic o seamă de naivi. Care își închipuie că intră astfel într-un cerc privilegiat de apropiați ai divinității. Nu te apropii mai tare de Dumnezeu difuzând asemenea texte, dar uite că nu e zi fără să le primești. Am, mai ales, un corespondent care a trecut printr-o încercare grea, care acum simte nevoia să-i mulțumească în felul acesta proniei cerești. Cum să-i spun să înceteze?

O glumă cu polițiști.

La un comisariat de poliție șeful își convoacă subalternii.

– *Băieți, mâine veniți îmbrăcați frumos. După slujbă mergem cu toții la „Nunta lui Figaro”.*

A doua zi polițiștii vin cu flori, cu sticle, cu daruri. Îi vede comandantul.

– *Mă, voi n-ați auzit de „Nunta lui Figaro”? E muzică, operă.*

Unul din ei:

– *Șefu’, am zis noi ceva când ai venit cu undiță la „Lacul lebedelor”?*

8 ianuarie

Povestea păsărilor care cad din cer trece repede în desuetudine. Pe de o parte se semnalizează fenomene similare în alte părți ale globului, cele mai multe cazuri nefiind confirmate, pe de alta apar articole din care reiese că nu e nimic anormal în ceea ce s-a petrecut. Sigur, te poți întreba de ce nu au observat oamenii până acum un lucru atât de comun.

O altă linie de discreditare este consemnarea faptului ca un semn al apocalipsului iminent. Dumnezeu se supără mai întâi pe mierle și pe pești, după aceea trece și la oameni. Procedeul mi se par naive, dar mulți oameni cumpără argumentele pe care le oferă presa.

9 ianuarie

Constat că se estompează, uneori dispare cu totul, distanța dintre condamnabil și acceptabil, dintre imoral și etic. Mama unui băiat de 10 ani dintr-un mic orașel din Ohio i-a spus fiului să aducă lemne în casă. În chip de răspuns, copilul s-a dus în camera lui, a luat pușca din perete – are acolo trei –, s-a întors la mamă-sa și i-a tras un glonț în cap. A omorât-o pe loc. A urmat o dezbatere. E oare normal ca un copil să aibă armă la dispoziție? Răspunsul general a fost că da. În localitatea aceea oamenii trăiesc din vânat, învață de mici să tragă cu pușca, așa că totul e în regulă.

Nu mai departe de ieri, o deputată de Arizona a fost și ea împușcată în cap de un tânăr care nu subscrie la politica ei. Odată cu ea au mai fost împușcați vreo 20, zece din ei murind pe loc, între ei un judecător și o fată de nouă ani. Ucigașul a fost arestat. Zice că districtul în care a fost aleasă este conservator; ea este o democrată; cele două lucruri nu se potrivesc. În această lumină, ceea ce a făcut el nici nu i se pare condamnable. Probabil că sunt mulți alții care se bucură.

Apropo de moartea fetei – se născuse în ziua de 9 sept. 2001, data atacului de la New York –, o corespondentă a lui Sarah Palin a spus că fata ar fi devenit oricum o liberală democrată, așa că dispariția ei echivalează cu uciderea lui Hitler când era copil.

Astăzi am văzut filmul de debut al lui Cary Grant: *This is the Night*, o peliculă din 1932. Cary Grant fante, încornorat de nevestică, dar el nu pune faptul la inimă. Cântă, râde, o ia ușor. Un model pe care l-a urmat cu credință tot restul vieții.

De vreo două săptămâni mi-a dispărut carnetul cu adrese și numere de telefon. Sunt convins că, în timp ce lipseam de acasă, un polițist sau agent FBI a intrat, l-a găsit și la luat. Astăzi i-am spus Rodichii pentru a doua oară ceea ce cred că s-a întâmplat. „Era acolo ceva ce-i interesa?” m-a întrebat. O întrebare de informator profesionist. Ea nu m-a întrebat cine bănuiesc eu că a intrat în casă. Ea a vrut să știe dacă efortul lor a fost justificat. „Da”, am spus. Acum să-și bată capul și să afle.

11 ianuarie

Suntem în pragul unui viscol nou, care urmează să ajungă la noi în cursul nopții. Dar am avut parte de o zi cu un soare generos. Soare frumos, dar ger în toată legea. Am profitat de el și am ieșit la plimbare. Cine știe când vom mai putea scoate nasul afară?

12 ianuarie

De azi noapte și până la amiază a nins fără întrerupere. S-a adunat cam o jumătate de metru de zăpadă. Cine a avut de mers la slujbă s-a sculat la șapte ca să facă drum mașinii. Pe strada noastră e liniște de mormânt. Totul e alb, alb peste tot, pe case, pe crengile copacilor și nimeni pe drum. Așa trebuie să fie în paradis.

Seara, *The Good Earth*, film din 1937, după romanul lui Pearl S. Buck. Cartea a fost cea mai citită operă literară americană doi ani la rând, în 1931 și 1932, iar autoarea este prima scriitoare americană care a luat premiul Nobel pentru literatură. Filmul este excepțional, cu Rainer în rolul soției țăranului a cărui viață a fost schimbată după căsătoria cu o fostă sclavă. Pearl S. Buck a trăit în China până în 1934, așa că a cunoscut viața țăranilor de acolo și problemele lor. Ceea ce a realizat ea este deosebit, fresca unei societăți agrare aflate într-o schimbare dramatică. Am citit romanul în adolescență, dar sunt atât de multe lucruri pe care nu le-am înțeles atunci. Ceea ce mă mira era modul în care oamenii își devalorizau lucrurile la care țineau cu adevărat. Asta ca să nu stârnească gelozia lui Dumnezeu. Dar pe vremea aceea nu-mi trecea prin cap un asemenea gând. Îl percepeam doar ca pe un comportament bizar, dacă nu de-a dreptul prostesc.

14 ianuarie

O glumă primită prin internet.

Moare un inginer și ajunge la porțile raiului. Îl caută Sfântul Petru prin catastife, prin hârtii, agende, caiete, da' nu-l găsește defel, și atunci îi spune:

– Îmi pare rău, nu ești pe listă, nu pot să te las să intri. Trebuie să te duci în iad.

Tipul, ce să mai zică, se duce în iad. Dar nu trece multă vreme, și inginerul, sâtul de mizeriile de acolo, se pune pe treabă și începe să proiecteze diverse îmbunătățiri. Cu trecerea

timpului, cei din iad încep să beneficieze de aer condiționat, closete cu autospălare, de o sală a mașinilor, programe de siguranță și prevenire a accidentelor, Wi-Fi, iPod-uri etc...

Într-o bună zi, îl sună Dumnezeu pe Satana la telefon și-l întreabă:

– Ei, și cum mai e pe la voi, cum merg lucrurile pe acolo jos?

Îi răspunde dracul:

– Suntem pe cale să avem un sistem de control de flux al cenușii, aer condiționat, closete cu drenaj prin infraroșii, scări rulante, internet la liber... Până și eu am publicat prima versiune a paginii mele web.

La care Dumnezeu tună prin telefon:

– Ceee? Vrei să spui că ții cumva acolo vreun inginer?

Scaraoțchi, cu tupeu, îi răspunde:

– Da! Da' de ce întrebi?

– Așa ceva nu se poate admite! Ce face un inginer în iad?

Locul lui nu e acolo. Să mi-l trimiți aici imediat, m-ai auzit?

– Nici să nu visezi, zice dracul. Inginerul rămâne cu mine pentru eternitate.

– Trimite-mi-l imediat sau... te dau în judecată!

Satana începe să râdă în hohote:

– Nu zău? Și... de unde scoți un avocat?

O victorie importantă a grupurilor parlamentare democrate din Basarabia, care s-au coalizat și au format un guvern din care nu face parte un singur comunist. De altfel, comuniștii nu au majoritatea nici în parlament. Tot ce pot face în acest moment este să încerce să blocheze reformele și apropierea de Europa unită. Și asta mai mult cu gura. Între vicepreședinții țării se află și unul a cărui misiune este reîntregirea țării. Sigur, este vorba de recuperarea Transnistriei, dar obiectivul important ar trebui să fie unirea cu țara. Nimeni nu pare dispus să se gândească la asta în acest moment.

În ultimele două zile am primit două oferte de asigurare de la două companii diferite. În schimbul unei plăți lunare de

vreo sută de dolari, cei care rămân după mine vor primi 10.000 cu care să-mi facă înmormântarea și să le mai și rămână de un chef. Oferta n-ar fi rea. Nu știu doar cum de au dat de mine așa, la început de an. Nu e prea încurajator.

15 ianuarie

Potrivit ultimului număr din „Time”, care analizează violența în America în urma atacului armat din Tucson, Arizona, împotriva deputatei democrate Giffords, în cursul unui an mor în acte de violență 31.224 de oameni, 12.632 sunt uciși, 17.352 se sinucid, 351 sunt împușcați de polițiști. Se adaugă la asta morții în accidente de circulație, în accidente de muncă, înecații, arșii, cei care cad din blocuri, în prăpăstii. Cam 100.000 cu toții. Plus morțile naturale și cele care rezultă din războaie. Și așa ajungi să te miri că mai vezi oameni pe stradă.

16 ianuarie

Astăzi au fost publicate rezultatele recensământului din 2010. Așa aflăm că statul nostru, Rhode Island, are 1.053.209 locuitori, cu 5.000 mai mulți decât acum zece ani. Segmentul de populație care a crescut cel mai rapid este cel al hispanicilor, de la 90.820 la 125.805. Cei mai mulți dominicani, guatemalezi, portoricani. Asta înseamnă că vreo 30.000 de oameni au plecat în lume. Majoritatea continuă să fie albă – 869.575, sunt 63.171 de negri, 31.142 de asiatici și 8.546 de arabi. Între albi, tot soiul de neamuri, cei mai mulți la origine irlandezi, italieni, francezi, englezi etc., etc. Între ei ruși, cambodgieni, greci, dar nu e declarat un singur român.

E duminică. Plec la brutărie câteva minute înainte de ora opt. LH-804 nu e. „L-am păcălit”, zic, „l-am păcălit, doarme”. Zece minute mai târziu, când mă întorc, e acolo, la colțul străzii.